

területén igyekezzünk környezetbarát, etikus módon élni.

István: Színházba Sopronba, hangversenyre Szombathelyre megyünk néha. Szerintem nekünk több kultúra jut, mint sok városi embernek, ott ugyan nagyobb a kínálat, de nincs idő élvezni.

Magda: Nekem még egy nagy kamra is hiányzik.

A tévé?

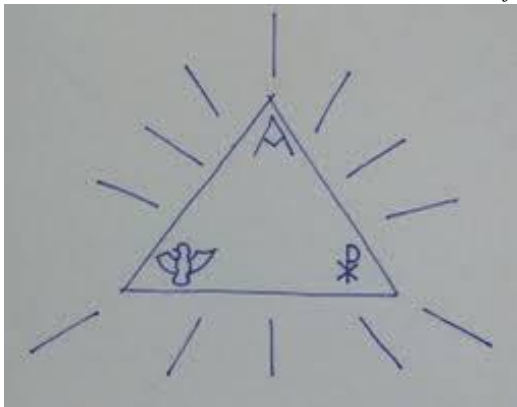
Magda: Meg szoktam nézni a híradót, mert kíváncsi vagyok, mikor jut már el idáig a világ, a politika, ahol mi tartunk. Sajnos nem igazán ez az irány még mindig. Internet is van, a férjem egy internetes televíziót szerkeszt, építve a jövőt.

Ne érts félre, mi nem az ősi életmódhoz akarunk visszatérni, hanem a modernből csak azt átvenni, ami hatékony és fenntartható. Tudom, hogy rengeteg mindenről beszéltünk, de az a helyzet, hogy ezzel a világ összes problémáját érintettük – és megoldottuk.

HOLLAI KERESZTÉLY

A SZENTHÁROMSÁG-TANRÓL...

*Az Isten itt állt a hátam mögött
s én megkerültem érte a világot
József Attila*

A megfoghatatlan fogalmára az európai nyelvekben két elnevezést szoktunk használni:

Lélek – szellem; anima – spiritus (latin); âme – esprit (francia); Seele – Geist (német) stb.

Nagyjából azt lehet mondani, hogy akkor használjuk a „lélek” szót, ha a megfoghatatlan testtel, anyaggal van kapcsolatban.

Akkor használjuk a „szellem” szót, amikor úgy gondoljuk, hogy a megfoghatatlannak nincsen teste, vagy esetleg volt, de már elszakadt tőle, pl.: Széchényi szelme.

A gyakorlatban igen gyakran keveredik a kétféle kifejezés használata.

A Biblia első soraiban ezt olvassuk: „...sötétség borította a mélységeket és Isten lelke lebegett a vizek fölött.” A görög szöveg így hangzik: kai pneuma Theon

epefeto epanóton hüdatos. Magyarul: „...az Isten szelme lebegett...”.

Luther: „der Geist Gottes”.

Vulgata (latin): „spiritus Dei”

Angol: „Spirit of God”

Károli: „az Isten Lelke”

Tehát úgy tűnik, hogy csak a magyar használja az „Isten Lelke” kifejezést.

Érdekes, hogy Michelangelo a Sixtusi kápolnában egy erőteljes férfinak ábrázolja az Istent („Ádám teremtése”). Tehát ő mégiscsak csinált képet a Megfoghatatlannal, s ekkor mégis helyes a „lélek” kifejezés! Természetesen tanulmányozni kellene az eredeti héber szöveget is!

Mégis, azt hiszem, hogy a témánkhoz elég ennyi is.

A János evangéliumban (4. fejj.) Jézus ezt mondja a számariai asszonynak: „az Isten lélek”, de a görögben itt is a pneuma szó áll! „pneuma ho Theos = szellem az Isten”

Ezek szerint a kezdetekben a „szellem szelme” lebegett a vizek felett!

Sem az „Isten” kifejezés, sem a „szellem” szó nem megfogható. Talán a legjobb ez lenne:

Szellem-Isten!

Ekkor arra kell gondolnunk, hogy az Ótestamentum írásakor még általános volt a tárgyak, állatok, égitestek istenítése, amivel szemben használhatjuk a „Szellem-Isten” kifejezést.

A Kivonulás (Móz II / 17) figyelmeztet arra, hogy „ne csinálj magadnak öntött istenképet, majd a Tíz-parancsolat (2-Móz. / 20 és 5-Móz / 5) figyelmezteti súlyosan a népet, hogy „Ne csinálj magadnak faragott képet ... ne borulj le ilyen képek előtt és ne tiszteld őket...).

Majd: „Urának, Istenednek a nevét ne vedd hiába”! [Ezért a biztonság kedvéért nem is mondták ki, hanem a szent tetragram, a JHWH helyett az Úr = Adonáj nevet használták a megfelelő helyeken.]

Akinek neve van, annak lelke is van; ez megint összevág egy kicsit a magyar szóhasználattal!

Amikor Izajás (11. fejj.) beszél a népet érő bajokról, és megjövendöli a felemelkedést, akkor ezt mondja: „Vessző kél majd Izáj törzsökéből, hajtás sarjad gyökeréből. Az Úr lelke nyugszik rajta: a bölcsesség és az értelem lelke; a tanács és az erősség lelke; a tudás és az Úr félelmének lelke... igazságot szolgáltat az alacsony sorúaknak, és méltányos ítéletet hoz a föld szegényeinek.” Ezzel megjövendöli Jézus lélekkel való feltöltődését, s felsorolja a Lélek tulajdonságait.

Jézus fogantatásakor: a „Szent Szellem” működik és a „Legmagasabb ereje” (dünamisz) borítja be Máriát. Majd Erzsébet is a Szent Szellemmel telik el, amikor Mária meglátogatja.

Amikor Jézust is megtisztítja Ker. János, Jézus fejére leereszkedik a Szellem, a Szent, egy galambhoz hasonló testi alakban.

Márk evangéliumában úgy mutatja be a Bemé-
rítő János (Ker. János) Jézust, hogy ő az, aki a Szent
Szellemmel fogja megkeresztelni, megtisztítani az em-
bereket.

Igen fontos mozzanat, hogy Jézus bemerítése
mind a négy evangéliumban szerepel, s az Apostolok
Cselekedete is ettől az eseménytől számítja az új idő-
számítást, tul.kép.: a kereszténység kezdeteit.

Jézus megkísértése után a Szellem erejével tér
vissza Galileába.

Amikor Názáretbe ért, és szombaton olvasásra
jelentkezett, Izajásból olvasott fel: „Az Úr Lelke (ter-
mészetesen, itt is a Pneuma Küron áll) van rajtam, mert
fölkent engem.

Ma beteljesedett az Írás”. Itt tehát találkozunk az Ószö-
vetség az Újjal, Izajás Jézussal.

Később, amikor azzal vádolják Jézust, hogy az
ördöggel cimborálva gyógyít, akkor Ő azt feleli, hogy
az Isten Szellemével (Mt. 12/28), hasonló helyen, Luk-
ácsnál: „Isten ujjával” (Lk.: 11/20)

„en daktüló Theu” gyógyít. – Itt gondolnunk kell a Mic-
helangelo-féle képre, ahol Isten ujjja közvetíti a lelket
Ádám számára!

A fenti idézet után még egy kicsit bővíti a gon-
dolatait Jézus. „Ha valaki az Emberfia ellen beszél, bo-
csánatot nyer, de ha a Lélek (Szellem) ellen beszél, nem
nyer bocsánatot...”

Itt igen határozottan különbséget tesz Önmaga és a Lé-
lek – azaz az Isten között!

[e szövegnek talán ez az értelme: aki olyan
megátalkodott, hogy nem érzi meg az Isten megjelené-
sét, jelenlétét, a pillanat izzását, hanem a nyilvánvaló
csodát is csak az ördög mesterkedéseinek tartja, azzal
nincsen mit kezdeni!].

A legősibb keresztény himnusz, a „TE Deum”
[az eredeti változat is], többek között így ad hálát Isten-
nek: „Téged a próféták dicséretes hadai...magasztal-
nak”.

És a Hitvallás végén is ezt mondjuk: „Hiszek a Szentlé-
lekben, aki szólt a próféták szavával”.

Ebből az következik, hogy ugyanaz a Szellem-Isten
szól a próféták ajkáról, mint akit említünk a Te Deum-
ban. És ugyan Ő az, aki kezdetben a vizek fölött lebe-
gett.

Ugyan Ő az, aki az „Isten ujjá” kifejezés mögött áll.

És ugyan Ő az, akit a Legmagasabb Ereje-ként említ az
angyal, amikor Máriát köszönti.

A nép, amikor megérzi, hogy úgy beszél, mint akinek
hatalma (exusia) van. (Mt.: 7/29)

Amikor a nép megjegyzi, hogy ma megfoghatatlan dol-
goknak (paradoxologia) voltunk a tanúi. (Lk.: 5/26)

Ő az Erő, amely Jézusból áradt ki, Amitől a betegek
meggyógyultak, s ugyanannak az Erő-nek a kiáramlását
érzi meg Jézus, amikor az állandó vérzésben szenvedő
asszony meggyógyult.

A János-evangélium végén többször halljuk,
hogy az Atya az Igazság Lelkével (Pneuma thész alé-
heiasz) fogja a tanítványokat ellátni.

A János 14. fejezetben azt olvassuk, hogy Jézus
ezt az Igazság Lelkét paraklétosz-nak – a segítségül hí-
vott ügyvédnek nevezi.

Lukács 21. fejezetében olvassuk, hogy Jézus
megjövendöli az apostolok üldöztetését, s ezt mondja
nekik: „Ne törjétek a fejeteket, hogyan védekezzetek.
Olyan ékesszólást és bölcsességet adok nektek, hogy
egyetlen ellenfeletek sem tud ellenállni vagy ellentmon-
dani.” Máténál: (10/19) „Amikor átadnak benneteket a
bírósnak, ne töprengjétek azon, hogy hogyan és mit
mondjatok...Mert nem ti fogtok beszélni, hanem majd
Atyátok Lelke szól belőletek.” (Természetesen itt is „to
Pneuma tú Patrosz hümón”)

Nos, ez már a jövő képe, a „segítségül hívott
ügyvéd” munkája! Ahogyan a Jn.: 16/13-ban olvassuk:
„... a jövődöt fogja hirdetni nektek.”

Ez pedig pünkösd ünnepén teljesült be, amikor
mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek (Pneumatosz
Hagion). Majd Péter szólásra emelkedve felszólította az
egybegyűlteket, hogy keresztelkedjenek meg, s így kap-
ják meg a Szentlelket. (ismét: a Pneuma Hagion).

Beszélünk az Alkotóról, aki szóval teremti meg
a világegyetemet.

Beszélünk arról, hogy neve van, de azt lehető-
leg ne mondjuk ki.

Beszélünk arról, hogy Szellem.

Beszélünk arról, hogy Erő.

Beszélünk arról, hogy a Bölcsesség, érte-
lem stb. Lelke.

Beszélünk arról, aki az Isten ujjá.

Beszélünk arról, akit a próféták ajka hirdetett.

Beszélünk arról, aki az Igazság lelke.

Beszélünk arról, aki a jövő segítségül hívott
ügyvédje.

Egyszóval: beszélünk valamiről, valakiről, de ezek a
névmások nem megfelelőek, mert nem tárgyról, nem
személyről, hanem ennél még nagyobbbról beszélünk, az
ÖRÖKKÉVALÓ-ról!

Arról, Akit megpróbálunk így, úgy megközelíteni, de a
Végtelenhez végesek vagyunk!

Jézustól kapott segítség: MENNYEI
ATYÁNK.

Az első összefoglalás: ha Jézust istennek tartjuk, akkor
is csak *Szent-Kettősségről* beszélhetünk!

Akiről beszélünk, akit valahogyan meg akarunk
közelíteni, Őt ilyen-olyan szavakkal, fogalmakkal pró-
báljuk leírni, de mindig Őröla van szó, a Végtelenről, a
Mennyei Atyánkról.

**A második nagy kérdés: Kicsoda Jézus? Mit
mond magáról?**

János fellépésekor (Jn.,1/21) kérdezik a pa-
pok:”Ki vagy te?”

A feleletéből kiderül, hogy kit vártak a zsidók abban az időben:

- 1., a Messiást,
- 2., Illést –akinek meg kellett előznie a Messiást (= a Krisztoszt)
- 3., a Prófétát (5Móz 18/ 15-18) – „Neked Prófétát támaszt az Úr, körödből, testvéreid közül, mint engem (ti., magát, Mózeset, aki beszél az Ótestamentumnak ezen a helyén), órá hallgassatok”

Erre a részletre hivatkoznak majd az Apostolok Cselekedeteiben Péter: (Ap. csel. 4/22) és István is (Ap.csel. 7/37).

Péter természetesen úgy beszél Jézusról, mint akit az Isten „feltámasztott” (Ap.csel. 2/24), tehát eszébe sem jutott istennek tartani Jézust!

Úgy tűnik, hogy – bár közvetve – Jézus a „próféta” szerepet fogadja el a maga számára a legtermészetesebben; amikor Názáretben tanított, de a názáretiek „megbotránkoztak” a tanításán, azaz képtelenek voltak befogadni (Mt.: 13/57) Jézus gondolatait, akkor ezt mondta: (Mk.: 6/4) „A prófétának csak hazájában, saját házában nincsen becsülete”. (Lk.: 4/24) „Bizony mondom nektek, hogy egy próféta sem kedves a hazájában”.

Ezekből következik: hogy próféta, aki a saját népéből származik.

Amikor Ker. János elküldi – a börtönből – tanítványait, hogy „te vagy az eljövendő, vagy mást várunk?” Akkor Jézus még csak közvetve felel: „Vakok látnak, sánták járnak stb.”

Valószínűleg János tudta, hogy Jézus kicsoda, de azt szerette volna, ha tanítványai is meggyőződnek Jézus küldetéséről.

János tanítványai jól ismerték Izajást, tehát azt is tudták, hogy mit jövendölt arra az időre, amikor majd megérkezik az Úr Küldötte és minden helyre áll. (Iz.: 26/19) > „Életre kelnek majd halottaid”; (Iz.: 29/18) > „Azon a napon a süketek meghallják a könyv szózatát,...látni fog a vakok szeme”; (Iz.: 61/1) > „Az Úr Lelke nyugszik rajtam, mert az Úr kent föl engem. Elküldött, hogy örömet vigyek a szegényeknek és meggyógyítsam a megtört szívűeket, hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak...Hogy hirdessem az Úr kegyelmének az esztendejét”.

Tehát: Jézus az Úr küldötte! Erről a szerepéről igen sok helyen olvashatunk a szentírásban: Jn.: 8/ 29 „Atyám...aki küldött, velem van, nem hagyott magamra, mert mindig azt teszem, ami tetszésére van”; Jn.. 13/20; Jn.: 16/27; jn.: 17/3; Jn.: 17/8;

Nevezetes hely az, amikor Jézus egy meghittebb pilanában megkérdezi tanítványait, hogy ők kinek tartják őt. Ekkor a szinoptikus evangéliumokban, mindegyikben elhangzik Péter ajkáról a Fölkent (Krisztosz) szó. Mt. 16: „Fölkent, az élő Isten Fia” (hüiosz!).

Márk 8: „A Fölkent”.

Lukács 9: „az Isten Fölkentje”.

És ezt a vallomást el is fogadja Jézus.

Majd a János evangéliumban (4. fej.) még tovább is megy: a számariai asszonynak maga mondja ki, amikor a beszélgetésben odáig jutnak el, hogy az asszony ezt mondja: ”Tudom, hogy eljön a Messiás, azaz a Fölkent, s amikor eljön, mindent a tudunkra ad.” Mire Jézus ezt felelli: „Én vagyok az, aki veled beszélek”. János a héber „messiás” szót lefordítja görögre = Krisztosz = magyarul > fölkent.

Valakit „fölkenni” azt jelenti, hogy „királlyá tenni”; egy embert a nép feje fölé emelni, de semmiképpen sem azt jelenti, hogy „istennek elfogadni!”

Jézus a legplasztikusabban a János evangélium 15. fejezetében határozza meg a maga helyét: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Atyám a szőlőműves”.

A szőlőtő és a szőlővessző fogalmak egy *növény* különböző részei, míg a „szőlőműves” lényegileg más, a növény fogalma fölött áll. A *vessző* mi vagyunk; a *tő* Ő, a mi mesterünk; a növényvel szemben a *szőlőműves* pedig biológiailag más kategória! > A Mennyei Atya!

Később: „Ha tehát engem üldöztek, titeket is üldözni fognak”. Ezzel megerősíti Jézus a vele való közösséget!

A középkori egyházszakadás (1054) egyik kritikus pontja a „Filioque” probléma: a bizánciak szerint csakis az Atyától származik a Pneuma! Amikor a rómaiak erőltették, hogy a „Fiútól is származik”, akkor tulajdonképpen ráerősítettek a Szentháromság-tanra. (1014-ben II. Henrik német-római császár véglegesíti a Credo-ban ezt a kitéletet (tehát a Credo még ekkor is változott!).

A keresztyénység legősibb himnuszában, a hálaadó-énekben, amit mi „Te Deum”-ként ismerünk, eredetileg nem volt benne a 11. sorpártól a 20. sorpárral bezárólag tartó rész, az a rész, amely Jézusról szól. (Babits M. nem is fordítja!). S természetesen nem is a későbbiekben szokásos doxológiával zárul az ének (a korai doxológia így hangzott: „Dicsőség az Atyának a Fiú által a Szentlélekben!).

A misében énekelt Gloria szövegében is jól érezhető a betoldás: „...Domine Deus, Rex caelestis, Deus Pater omnipotens...” Az Úr szó = Domine = Adonáj csakis az Örökkévalót illeti meg. A betoldást mutatja, hogy rögtön a „Domine” szóval folytatódik itt a Gloria, amikor is Jézus lesz az Úr! - meglehetősen értelmetlenül!

Majd a befejezésben ismét az Örökkévalót illető jelzők szólnak: „...mert egyedül Te vagy a Szent, Te vagy az Úr, Te vagy a Legmagasságosabb...”

Amikor Jézus istenségét szokták bizonyítani, akkor rendszerint ezt a helyet hozzák fel a János evangéliumból:...” az Atya énbennem van és én az Atyában” (Ján. 10/38), és egy másikat: Jézus búcsúzik a barátaitól, s amikor Fülöp megkéri Jézust, „Uram, mutasd

meg nekünk az Atyát, s ez elég lesz nekünk”. Mire Jézus ezt feleli neki: „Már oly régóta veletek vagyok, és nem ismersz? Aki engem látott, az Atyát is látta!

A küldött fogalmat mai szóhasználattal *nagykövetnek* is mondhatnánk. A nagykövet háza, autója stb. olyan mintha a küldő ország lenne és a nagykövet csakis azt mondhatja, amit a küldő ország elvár tőle; ő a küldő ország egy kis szigete. Ha valaki azt kérné tőle, hogy mutasson egy embert a hazájából, akkor ő természetesen magára is mutathat, hisz ő is egy ember a hazájából. Mégis roppant nagy hiba összetéveszteni a küldöttet az egész hazával, ahonnan küldték őt; Jézust összetéveszteni a küldőjével, a Mennyei Atyával!

Az ember egy csöppnyi lenyomata a Végtelennek, akiről a fogalmaink roppant homályosak; Jézus személye, élete egy 33 évig tartó lenyomata az Örökkévalónak!

Aki 1, azaz egy Istent hisz, nevezheti Őt Jahveh-nak, Seregek Urának, Ábrahám-Izsák- Jákob Istenének vagy Mennyei Atyának, az megrendülten, borzongva, áhítattal keresheti, gondolkozhat Róla, de Jézussal, az emberrel, az igen jó emberrel szembe kell néznie, s a legmelegebb barátságba kell keverednie vele!

Persze, ha istenné toljuk őt fel, akkor ő oly messzire kerül tőlünk, hogy meg sem halljuk a szavát, az isteni tanítást, amit ő persze előírhat, mert isten, de mi szegény halandók azt úgysem tudjuk teljesíteni! Ő éppen a fordított utat jelenti: Ő hozta le nekünk a Mennyei Atya képét!

Ha itt van emberként köztünk, s kezet fogunk Vele, akkor, amikor éppen megbotlanánk, egy picit emel rajtunk, s egyensúlyunkat megtartva, tovább tudunk lépkedni.

Így gondolkodom: tulajdonképpen minden ember lelke legmélyén ott van a tiszta, becsületes, alkotó élet csirája, a jó és a rossz közti megkülönböztetés tudása, tehát azokéban is, akik sohasem hallottak Jézusról, s egészen más elképzeléseik vannak az élet tágabb kereteiről, túlvilágról, jövőről. Tehát ha ezek szerint élnek, azaz hallgatnak erre a lelkük legmélyén világító törvényszerűségekre, akkor ők is élhetnek teljes értékű életet!

A mi „szerencsénk”, hogy ezt a lelkünk mélyén pislákoló vagy izzó törvényszerűséget, ami a Mindenható egy szikrája, ezt a „tudást”, az isteni-élet lehetőségét Jézus elénk-élte, amint azt az Örökkévalótól kapott Lélek sugallta neki.

Itt egy kicsit elfilozofálhatunk: Isten = a Teljeség. Belőle kiáramlik az ereje, de ettől Ő nem lesz kevesebb, csak, akibe belefolyik ez az Erő, az gazdagodik fel hirtelenül. Ha valaki nem fogadja be ezt az Erőt, akkor ez visszahúzódik. (Ez egy igen érdekes kép, melyet Jusztinosz használ a „Párbeszéd a zsidó Trifónnal” c. művében – i.u. 160.)

Jézus tanít az életével, csodás tetteivel, s a szavaival; fejtegeti azt, amit tulajdonképpen minden embernek tudnia kellene.

Jézus a Tanítása által lett a Megváltó; (Jn.:9/51) „...aki megtartja tanításomat, az nem ízleli meg a halált örökre.”

Majd a búcsúbeszédében Jn. 15-ben: „Ti már tiszták vagytok a tanítás által, amelyet hirdettem nektek”. Ezt a gondolatot folytatva: „Ha nem jöttem volna és nem tanítottam volna őket, nem volna bűnük” (azokról beszél itt, akik hallhatták a tanítását, a környezetéről, de nem fogtak föl belőle semmit. Jn.: 15/22).

Második eredmény: Jézus nem Isten; marad az Egy-Isten-hit!

Mégis, miért ez a nagy zavar, amely elválasztja a kereszténységet a gyökerétől, a zsidó hittől, aminek természetes következménye – a gyökerétől elválasztott növény sorsa -, hogy teljesen eltorzul, s az egyszerűbb kiadású testvérrel, a muzulmán vallással is éles és állandó ellentétbe kerül. A zsidó, a mohamedán és a keresztény, a közös szent helyen állandóan csak veszekedni tud. (Ezt már Miguel Serveto 1550 körül is világosan látta!)

Amikor Pál hirdetni kezdi az Örömhírt > evangéliumot, azt hogy megszületett a várva várt Messiás > a Krisztos, akkor az a rettenetes gondja, hogy rögtön ki kell mondania azt is, hogy már „meg is gyilkolták”! Ezért volt számára a *feltámadás*, *feltámasztás* fogalma elengedhetetlen tény! Ha már kivégezték, akkor nem lehet a nép szabadító királya, fölmentje, messiása.

A zavar kezdeteit már Szt. Pál Rómaiakhoz írt levelében kitapinthatjuk, amikor az első fejezetben, a 3. versben ezeket írja: „Jézus, aki test szerint Dávid házából származott, de a Szentlélek szerint, a halottak közül való feltámadásával Isten hatalmas Fiának bizonyult”.

Bár később azt írja, hogy (Isten---) „föltámasztotta halottaiból”. Tehát mégsem egyenlő Istennel! Majd az 5. fejezetben világosan úgy ír Jézusról, hogy Ő a közvetítő.

A „Filippiekhez írott levél 6. versében mégis így ír Jézusról: „mert Ő Isten formájában lévén nem tekintette Istennel való egyenlőségét olyan dolognak, amihez föltétlenül ragaszkodnia kellene, ... hanem hasonló lett az emberekhez.

A Zsidókhöz írt levél 7. fejezetében is Jézus mint „közvetítő” szerepel.

Hogy melyik levél pontosan mikor keletkezett és ki írta, az e helyütt nem érdekes, mert mindenképpen a II. századnál korábbra szokás datálni őket.

A János-evangélium első része mégis ennél későbbi, amely már teljesen a hellén elképzelést mutatja a Logoszról > Jézusról > a Világosságról: „Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, s Isten volt az Ige. Ő kezdetben az Istennél volt. Minden általa lett”.

Amikor a 18. versben ezeket írja:

„Az Istent soha senki sem látta – az egyszülött Isten, aki az Atya kebelén nyugszik, az jelentette ki őt”.

Tehát két Isten volt? – Kérdi rögtön Trifón.

Némi tisztázás-kísérlet.

Ahogy terjedtek Jézus gondolatai a térben és időben, úgy vált egy sokszálú eszme-rendszerre az eredeti tanítás. Természetesen emberenként, habitusonként is megindultak a finom elágazások, de a legfőbb hatás maga a történelmi közeg, amiben ez megtörtént.

Egyrészt élt a gyökér, a zsidó vallás, aminek már Jézus idejében is több ága létezett.

Másrészt a dekadenciába hajló hellén kultúra.

Ezt az állapotot igen világosan kiolvashatjuk a már említett Jusztinosz-féle „Dialógus a zsidó Trifónnal” c. (i.u. 160 körül) igen hosszú párbeszédéből. (ami valószínűleg egy ember gondolatai párbeszéd formában leírva.)

A zsidó elvárná a keresztény filozófustól, hogy metélkedjen körül, tartsa be a zsidó étkezési szokásokat és a szombatot. A messiás nem lehet isten. Jézusnak nem volt praeexistentiája [az időben való megszületés előtti élete]. Jézus a reá szállt Szentlélektől lett Megváltó, Isten küldötte. A sokat emlegetett Logosz = a mennyei törvény, ami létezett a teremtés előtt, de ez nem Jézus személye volt!

Trifón örültségnek nevezi a szüzi szülés fogalmát, s ekkor a hellén elképzelést hozza fel, mely arról szól, hogy Zeusz a szűz Danaé-ra arany alakjában folyt rá, s e nászából született Perzeusz.

Jusztinosz pedig Jeremiásra hivatkozik (31/31), aki már az Új Szövetségről beszél, ami hatálytalanítja az Ószövetséget. Szerinte „mi vagyunk az igazi izraeliták, a lélekben körülmetéltek”.

E korban erősen hatottak Platón gondolatai, aki nagyon szerette 3 lábra állítani az elképzeléseit. Egy ilyen hármasság: – triasz [görög] > trinitas [latin] – a Demiurgosz (Alkotó)-Logosz-Pneuma hármassága. Ebből az „Alkotó” fogalma kvázi természetesen jön, talán ugyanilyen természetes a „Pneuma” fogalom. A legtöbb gond a „Logosz” fogalommal van.

Logosz = a szó, az ige.

A Teremtéskor: „Isten így szólt: legyen világosság”. Tehát a „szó” kvázi Isten szerszáma, amivel alkotta a világosságot. Tehát a Teremtés után rögtön ott volt a „Szó”, ez a praeexistentia.

A János evangélium kezdete: „Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige”

[Ezt a János-i részt, - 1 -14. versig - egészen az a legutóbbi ideig, minden katolikus papnak, minden misében „utolsó evangéliumként el kellett mondania!], a fentiek értelmében tehát áll a jánosi kijelentés, de ez nem jelentheti Jézus személyét!

Jusztinosz: „az Ige az Atya benső ereje > dűnamisz.

Trifón: a Logosz megtestesülése lehetetlen.

Más megközelítés (rabbinikus tanítás): Logosz = a mennyei törvény, tehát létezett a teremtés előtt.

Jusztinosz: a filozófia Istentől kapott ajándék. Egy másik gondolata: az asszonyt nem metélik körül, tehát ő istentelen?

Jézus személyes élete természetes volt, ahogyan ez az evangéliumokból kitűnik.

Született, felnőtt, evett, beszélt, részt vett egy lakodalomban is és tanítva járt kelt az országban. Mégis a beszédének az ereje, csodás tettei egy kicsit megemelték a földön való helyét.

Az Apostolok Cselekedeteiben van egy érdekes megjegyzése Péternek, amikor Jézus föltámasztásáról beszél: „...Isten harmadnapon föltámasztotta és nyilván megmutatta, *de nem az egész népnek, hanem az Isten által előre kijelölt tanúknak, vagyis nekünk...*”.

Mi a föltámasztás, föltámasztás fogalma alatt azt értjük, hogy az, akit újból életre keltenek, az tovább éli a szokásos életét a szokásos környezetében, s nem csak bizonyos emberekkel találkozhat. Tehát ez a *föltámasztás* mégsem olyan volt, mint ahogyan általában el szoktuk képzelni!

Mind ez a hellén szellemi környezetben történt. A nem-keresztény tudja, hogy Zeusz nászra lépett Alkménével, aki fiat szült, Héraklészt.

Héraklész rendkívüli dolgokat tudott művelni, hisz fél-isten volt, mégis az emberi féltékenység szörnyű halálba kergette. Majd az erényes életéért az istenek maguk közé fogadták.

Ez az elbeszélés majdnem pontosan fedi a bibliából ismert Jézus-életet.

Illetve azt lehet mondani, hogy a bibliai elbeszélés igazodott a hellén köztudathoz! Amire azt mondhatjuk, hogy ez igen természetes következmény, jelenség volt akkor!

Az ókor végének századaiban a jézusi eszme a filozófusok körében is erősen hatott, terjedt –lásd: Jusztinoszt, aki nem zsidó szülőktől származott, s a filozófiában kereste Isten megismerését.

Tehát a kereszténység már nemcsak a gyakorlatot jelentette, Jézus tanításának a követését, hanem a filozófiai gondolkodás tárgya is lett. Így születtek meg a görög vallás és a zsidó vallás összeegyeztethetőségének a kísérletei. S így született meg a kereszténység mai arculata, amire ismét azt mondhatjuk, hogy természetes.

Ekkor bontakoztak ki a Jézus személye körüli különböző elképzelések a keresztény gondolkodó atyák körében, mert nem tudták elfogadni, hogy Jézus Mária és József gyermeke, hogy természetesen élt, evett, járt-kelt, tanított, s ennek ellenére mégis a tanításának, beszédének nagyfokú izzása volt; e kettősséggel nem tudtak mit kezdeni - ez csak *isteni* lehet. Ugyanakkor a hatalmi féltékenység miatt bekövetkezett szörnyű halála mégis *emberi* kínokkal járt.

Tertullianus 200 körül úgy próbálja megoldani a sokat boncolt kérdést, hogy Krisztusban 2 természet van,

melyek nem keverednek, csak összekapcsolódnak. Csodái istenségét bizonyítják, szenvedése pedig az emberiségét.

Ez csak az egyik megoldás a III.-IV. századi elképzelések közül.

Különös lökést adott a Jézusról való gondolkodásnak, hogy 300 után Diocletianus, majd társcsászára, Galerius is felhagyott a keresztényüldözéssel, és 313-ban, Mediolanumban (Milánó) a két új császár, Constantinus és Licinius az addigi vallások mellett megengedett vallásnak hirdették ki a kereszténységet is.

A Latin birodalom keleti felén, ahol a platóni filozófia erősebben hatott (Antiocheia, Alexandria) Jézus mint Logosz megjelenése igen heves vitákat váltott ki: *Isten az Istentől* vagy csak *hasonló* Istenhez > *homousziosz* vagy csak *homoiusziosz*.

Constantinus császár ezt eleinte „csip-csup ügynek” tartotta, s megbékélésre szólította fel a szemben álló feleket, Alexandroszt és Areioszt (Ariusz). Majd, amikor világossá vált számára a megbékélés lehetetlensége, akkor összehívott egy Nikaiában (Törökország. > Iznik, latinosan = Nicea)) tartandó egyetemes egyházi gyűlést (zsinatot).

Constantinus-nak szükséges volt az egységes birodalomhoz az egységes birodalmi vallás. (előző évben verte le a keleti részek uralkodóját, Licinius-t, majd ki is végeztette; ekkor lett újból nagy egység a Római Birodalom).

A korábbi több-isten hittől szemben az egy-isten hit, illetve a korábbi társ-császár gyakorlattal szemben az egy-császár uralma természetes volt a számára.

A zsinat annyira keleti kérdés volt, hogy maga a pápa (Silvester) sem jelent meg rajta. A szemben álló felek Alexandrosz, majd Anasztasziosz és a más véleményen levő Areiosz (Ariusz) alexandriai püspök, ill. papok voltak.

Tehát Nikaia-ban egy végső dokumentumot kellett megalkotni, mely a hit állításait rögzítette, Ossiusz Cordoba-i püspök, Constantinus vallási tanácsadója, elnöklelté alatt, de Constantinus jelenlétében.

Az itt megszületett hitvallást Ariusz is aláírta, de bizonyos megjegyzéseket fűzött hozzá, ezért száműzték, de később mégis megkegyelmezett neki Constantinus, s visszatérhetett Alexandriába.

A zsinaton megjelenő Constantinus ragyogóan öltözve, arannyal, gyémánttal ékesítve jelent meg Isten angyalaként, ahogyan az egykori egyházatya írta, nyomtatékot adva a végső döntésnek, bár ő maga még nem volt keresztény!

A végső döntés, tehát a mai Credo-nk szintén összevágott Constantinus elveivel:

- *Hiszek...Jézus Krisztusban, ...Isten az Istentől* > Apollón Zeustól;
- *Világosság a Világosságtól* > Apollón a naphoz hasonló tiszta fényű szellemiség megtestesítője; (amikor Constantinus elkezdte Bizáncot

építtetni (324), első dolga volt, hogy egy óriási Heliosz szobrot állíttatott fel a főtéren – Apollón-hitű volt!)

- *Valóságos Isten a Valóságos Istentől* > Zeus is és Apollón is isten volt!
- *Született, de nem teremtmény* > született, mert Zeus és Létó fia volt, de nem volt halandó.
- *Az Atyával egylényegű* > homousziosz.
- *és minden általa lett.* > Tehát ő volt a logosz, amivel az Atya alkotott > „Kezdetben volt az Ige = a praesistentia ... A jánosí evangélium kezdete.

Ezt a szöveget mind a mai napig az ünnepi misékben elmondjuk!

Egy jellemző szöveg, amit minden nagyszombaton hittől el szoktunk énekelni, amely annyira jellemzi e kor szócsavarásait: „Lám, mennyire szükséges volt Ádám vétke, hogy Krisztus legyen a váltásának a díja! Ó, szerencsés vétek, hogy ilyen hatalmas és fölséges Megváltót kívánt és érdemelt”. --- Ezt a szofisztikát nem is érdemes kommentálni!

A mai Credo-nk megszületését olyan császárnak köszönhetjük, aki megölette fiát, feleségét, apósát végül a sógorát is Licinius-t, akivel együtt fogalmazták meg 313-ban a Milánói Edictumot. Aki a birodalom Keleti felének volt a császára, s 324-ben vesztett Constantinus-szal szemben, s így lett Constantinus az egész birodalom Augustusza. Megöletett több filozófust, akik nem akarták elfogadni az új hitet. Egyszóval: egy gátlástalanul hatalomra törekvő, gyanakvó, hiú, véreskezű ember volt.

Hogy Jézus *egylényegű* volt-e az Atyával vagy csak *hasonló* hozzá, még a továbbiakban is ingadozó tétel volt az uralkodói körökben (a császár nem filozófus, nem teológus, nem is keresztény, hanem katona volt, aki rájött, hogy a pogány kultikus tárgyak beolvasztásából pénzt lehet veretni!).

A későbbi császár, Theodosziusz már igen erősen a keresztény vezetők hatása alatt állt, s 381-ben, Konstantinápolyban véglegesítette a Credo-t, s az ariánus nézeteket valló emberek ellen kegyetlen harcba kezdett, bár az ariánizmust nem tudta teljesen kiirtani. Az arianizmus is, ami – látjuk -, hogy Jézus státusának meghatározásában szintén bizonyos homályt képviselt, nem mondta ki, hogy Jézus Ember volt; a homoiusziosz kifejezés sokféleképpen magyarázható!

Ezzel végeledett a Szentháromság-tan, amit a mai teológusok többféleképpen próbálnak magyarázni, érezvén az eredeti görög szofisztika buktatóit.

A történelemben újból és újból felütötte a fejét a szentháromságtan kritikája, ami mindig az *eretnekség* gyanúját ébresztette, s aminek az eredménye a máglyahalál lett.

Miguel Serveto-nak is ez volt a „bűne” és a protestáns Genfben; 1553-ban a „Christianismi restitutio” (A kereszténység helyreállítása) műve okán a máglyán fejezte be életét!

Kérdés: szükséges-e, hogy ez ma is így legyen?

Már a Credo-nk kezdetének a fordításával is baj van, helyesen így volna: „Egy Istenben hiszek”. Ti. az akkori több-isten hittet szemben kellett ezt kimondani; „egy” mint határozatlan névelő nincsen a latinban!

Arra kell gondolnunk, hogy a hellén kultúra bizonyos részei mennyire tovább éltek, élnek a történelemben!

Az írástudatlanra azt mondjuk, hogy „analfabéta”, de nem érzékeljük, hogy a görög ABC-t használjuk a magyar beszédünkben. Természetesen beszélünk „atom”-bombáról stb. A fizikus természetesen használja a képleteihez a görög ABC-t, s a görög eredetű keresztneveket is természetesen használjuk. Nem régen még a görög nyelv ismerete szorosan hozzátartozott a műveltséghez.

A görög mitológia ismerete nélkül nem értünk meg sok képzőművészeti alkotást.

A latin nyelv némi ismerete nélkül, az orvostudományban még ma sem boldogulhatunk. Az európai nyelvekben mindenütt ott bujkál a latin örökség.

Tehát nagyon természetes, hogy a vallásunkban sem érezzük okvetlenül idegennek a hellén hatásokat. Sajnos, a római szt. Péter bazilika homlokzatán még ma is ott áll a pogány latin főpap tisztségének a jelölése: *Pontifex Maximus* = a „legfőbb hídépítő”.

A gonddal akkor szembesülünk, amikor olyan embereknek kell beszélnünk a vallásunkról, akik számára a latin-görög kultúra teljesen idegen. Akik számára a szüzi szülés teljesen érthetetlen. Akik számára a félisten fogalom nem létezik. Esetleg a többisten-hitnek sincsen értelme, s egyáltalán a halál-utáni életről egészen más fogalmaik vannak, mint nekünk, európaiaknak – ha vannak!

Függelék – magunknak.

A fentiekben beszéltünk Istenről, Istenekről, hitről mintha valami technikai eszmefuttatást tartottunk volna. [helyesebb volna kis betűvel írni az „isten” szót, mert ez csak a foglalkozása az illetőnek, hisz az istennek van neve is, amit a legnagyobb tisztelet kell öveznünk!] Miközben számunkra az isten-fogalom végtelen valamit, valakit rejt.

Mily nehezen felelhetünk arra a kérdésre, hogy „mi vagyok én?”, hol vannak a határaitam?”

Ennél végtelenül nehezebben felelhetünk arra a kérdésre, hogy „mi az isten?”

Amikor Jézus „Mennyei Atyának” nevezi, akkor rögtön ott a kérdés: „hol az a menny?”

Majd, amikor folytatjuk, még kívánjuk is, hogy „jőjön el”!

Talán ekkor indulhatunk el a felelet felé: talán minden emberben él részletekben egy-egy probléma helyes, tökéletes megoldása. Pl.: Michelangelo freskóit nézve, kimondhatjuk, hogy azok tökéletes képek.

Ugyanígy: Bach egy nagy Prelúdiumáról kimondhatjuk, hogy hibátlan zenei alkotás.

Ilyenkor ki is szalad a szánkon, hogy „isteni”!

Tehát máris közel kerültünk a felelethez: ha az emberben levő isteni Szikra képes egy-egy pillanatban, egy-egy közegben tökéleteset, istenit alkotni, akkor ott és abban a pillanatban kvázi beláthatunk a Mennyei Országába! Tehát a Mennyei Országába körülöttünk, bennünk bujkál!

Csak az a kérdés, hogy ezt mennyire tudjuk kiterjeszteni, általánossá tenni, s nem csak a művészetben, technikában, tudományban, hanem az erkölcsi életünkben is.

El tudjuk képzelni, hogy egy hivatal pontosan, barátságosan és nem fölöslegesen működik, s mi szívesen megyünk oda ügyes-bajos dolgainkat elintézni; érezzük, hogy ekkor és ott eljött az Isten Országába!

S hol az Isten? – Ott, ahol mindez megvalósul, hisz ilyenkor az Ő Országában járunk! Ott Ő a láthatatlan Gazda!

Hol? - Az ember dolgai közt, ahol, akiben működhet!

Milyen pontosan mondta ezt József Attila:

Hogyha golyóznak a gyerek,
az isten köztük térfereg.

S ha egy a szemét nagyra nyitja,
golyóját ő lyukba gurítja.

Igen, a gondunk az, hogy Őt kézzel meg nem foghatjuk; a babonás dolgok mindig ennek a hiánynak a pótlásai – egészen az oltáriszentségig!

Reméljük, hogy Mennyei Atyánk ismer és megért bennünket annyira, hogy ezt nem fogja halálunkkor rossz néven venni tőlünk!

„Nagyon vigyázzatok – az életetek függ tőle! Amikor az Úr a Hórebbe a lángok közül szólt hozzátok, semmiféle alakot nem láttatok. Ne vetemedjetek hát arra, hogy istenszobrot csináljatok magatoknak, férfi vagy nő alakjában...” (5Móz. 4/15). (a katolikus kegytárgyüzletek nagy-nagy kínálata!!!).

Nem gondolunk arra, hogy minket sem lehet megfogni!

A villamos zökkenik egy nagyot, s valaki a lábamra lép: ekkor azt mondom, hogy a „lábamra lépett, mintha azt mondanám más esetben, hogy „a kalapomra ült”, s nem azt, hogy „rám lépett”, tehát a lábam az nem én vagyok, csak annyi, amennyi a kalapom is!

Akkor hol kezdődöm?

Máskor: „szíven ütött a megjegyzése”. Hová ütött? – A szív egy érzéketlen izomköteg.

Tehát kívül és belül nagyon bizonytalanok a határaitam.

Az életrajzomban a legjelentéktelenebb adat lesz a pontos magasságom. Az Énem lesz a téma, a megragadhatatlan részem! S, amikor a nagy emberek műveit olvasom, nézem, hallgatom, akkor az alkotók valós megjelenéséről esetleg már semmi elképzelésem sem lehet, csak a műveikből kiáradó isteni szikra fényét érzékelem.

S mi hisszük Jézus által, hogy ez a mindent-alkotó megfoghatatlan Szellem szerep is bennünket!, ami azt is jelenti, hogy ez a Szellem Személy is!

Azt hiszem, hogy a kereszténységben ez az utóbbi gondolat az, ami a többi vallásoknál többet ad a számunkra. Ezért oly végtelen hiba minden szerencsétlen elképzelést benne hagynunk a keresztény gondolkodásban! Ezért oly igen nagy kötelességünk, hogy lehetőségeinkhez képest, mindent megtegyünk a vallásunk mozzanatainak a fokenkénti tisztázására! Csöndben, nem megbotránkozást kiváltva, de mindig egy kicsit előre lépve!

Gondolatom.

A Mennyei Atya képe úgy alakul ki bennem, hogy mindazok képe, akik valaha is szeretetükkel, dicséretükkel, irántam való érdeklődésükkel megemelték engem, összeáll egy meleg, szerető képpé.

Kezdve a földi édesapámétól, akinek a szíve-melege ma is fűt.

Vagy, aki csak egyszer dicsért meg, s nem felejttem el a szavait.

Volt, aki évekig nagyon lelkiismeretesen, s szerető bölcsességgel tanított, s egész tanári munkásságomra rányomta a bélyegét.

Volt tanárom, akinek arca túlvilági fényvel világított, amikor misézett; ezt a fényt nem tudom elfelejteni!

Volt öreg tanárom, aki előtt, ha új gondolatot mertem felhozni, kedvesen érdeklődni kezdett az ötletem iránt, vagy máskor, amikor ellene beszéltem, képes volt igazat adni nekem: a képe mindig előttem lebeg.

S van, akivel a fenti kérdésekben mindig azonosulni tudok.

Milyen jó volna, ha e képek *összege* átrajzolódna belém, ez az egymásra rajzolt képekből összeállt kép lebegne mindig előttem! Ahogyan a Mennyei Atya képe rávetült Jézus arcára –, amikor Fülöp kérte!

Nem csoda, hogy a Mennyei Atyánknak nincsen határozott képe előttem, hiszen oly sok alakban jelent meg nekem! S rá kell döbennem, hogy mindenütt kerestem, pedig Ő bennem szeretett volna lakni!

Föltekintek, s boldogan, mosolyogva szívom magamba ezeket a képeket: találkoztam az Istennel!

2017 febr. 03.

MLECSENKOV ANGEL

A HÉTKÖZNAPOK SZENTLELKE...

Szentlélek, Te nemcsak ünnepi Lélek vagy, hanem a hétköznapok Szent Lelke is. Nem a nagy pillanatok varázslataért, nem a tüzes nyelvek fellobbanásáért fordulok Hozzád. Hétköznapi kéréseim vannak. Tegnap ugyanazt kértem, amit ma, s könnyen lehet, hogy holnap is ugyanazt fogom ismét csak kérni.

Jőj Szentlélek, hétköznapok Szent Lelke! Hozd el minden nap lelkembe a megingathatatlan meggyőződést arról, hogy a Te gondoskodó értelmed örökösödik felettem. Az egyre szűkülő, beláthatatlan végső ösvényeken is. Nem kérek Tőled nagy távlatokat, csak a hétköznapok világosságát. A tervező látja az egészet, a munkának csak az egyes téglák sorrendjét kell eltalálni, s megépül a mű. Add hinnem és megtapasztalnom, hogy Rád figyelve, mindig megsűgöd a feleletet, hogy hová és milyen téglát kell a következő percben elhelyezni. Ragyogtasd fel a reményt a részletek homálya felett, hogy a Föld és az Élet azoknak az öröksége, akik hallgatnak irányításodra, akik dikaioszünetre és tökéletességre törekcsenek.

Jőj Szentlélek hétköznapok Szent Lelke. Adj erőt mindennapra nekem, reggeltől – estig és estétől – reggelig, hogy lankadatlanul tegyem az egyik lépést a másik után, a jónak és igaznak útján. Segíts úrrá lenni a fáradtságon, a csüggedésen. Vigyázz, hogy soha ne álljak meg a hamis diadal reményében. Ne enged fekve maradni, ha elbukok.

Jőj Szentlélek, hétköznapok Szent Lelke! És segíts hozzá, hogy mindennapom pünkösöd legyen. A lángnyelveknek nem fölöttem, hanem bennem kell lobognia. Nem annyira másoktól megkülönböztető külső jelnek, vonzó reklámnak kell lennie, hanem belső motornak a magam számára, amely képessé tesz a jó és igaz úton járni és másokat is rávezetni arra.

Jőj Szentlélek, és segíts, hogy szentek legyenek a hétköznapjaim.

DEBRECZENI ZSUZSA

EMLÉKEIM PÖRNYECZI VERÁRÓL...

Talán 1945/6-ban született. Azt jobban tudom, hogy 1995 decemberében halt meg. Tehát 60 éves kora körül halt meg. Rákban szenvedett, és utolsó heteit egy HOSPIS intézményben töltötte. Ott látogattam meg, mielőtt kiutaztam külföldre. Nagyon hálás volt, hogy el tudunk búcsúzni egymástól, mert sejtettük, hogy már többet nem fogunk találkozni ebben a földi létben. Valóban, mire hazajöttem, ő már az Örök Hazában volt. őrzök